

**ÜNİVERSİTELERDEKİ MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞLETME
BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

**A RESEARCH ON MEETING THE BUSINESS EXPECTATIONS OF
ACCOUNTING EDUCATION GIVEN IN UNIVERSITIES**

Reşat KARCIOĞLU

Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Erzurum/Türkiye
*Prof. Dr., Ataturk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of
Business, Erzurum/Turkey*
rkarci@atauni.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-0903-3816

Elsevar İbadov

Dr. Öğr. Üyesi, Bakü Mühendislik Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve
Denetim Bölümü, Bakü/Azərbaycan
Dr. Öğr. Üyesi, Azərbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Biznes Okulu, İktisat Ve İşletme Bölümü,
Bakü/Azərbaycan
*Assist. Prof. Dr. Baku Engineering University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Department of Accounting and Audit, Baku/Azerbaijan*
*Assist. Prof. Dr. Azerbaijan State University of Economics, Business School, Economics and Business
Administration, Baku/Azerbaijan*
eibadov@beu.edu.az / elsevar.ibadov@unec.edu.az

ORCID ID: 0000-0002-7611-6291

Atıf/©: *Karcioğlu Reşat & İbadov Elsevar (2019). Üniversitelerdeki Muhasebe Eğitiminin İşletme
Beklentilerini Karşılama Düzeyi Üzerine Bir Araştırma, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Dergisi, Yıl 11, Sayı 2, ss. 291-311*

Citation/©: *Karcioğlu Reşat & İbadov Elsevar (2019). A Research On Meeting The Business
Expectations of Accounting Education Given In Universities, Erzincan University Journal of
Social Sciences Institute, Year 12, Issue 2, pp.291-311*

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi- Erzincan University Journal of Social
Sciences Institute
SBDER-31, Aralık-December 2019 Erzincan

E-ISSN-2148-9289

Makale Türü-Article Types : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-Received Date : 12.07.2019
Kabul Tarihi-Accepted Date : 30.09.2019
Sayfa-Pages : 291-311

<http://dergipark.gov.tr/erzisosbil>

This article was checked by *iThenticate*

ÜNİVERSİTELERDEKİ MUHASEBE EĞİTİMİNİN İŞLETME BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

A Research On Meeting The Business Expectations of Accounting Education Given In Universities

Öz:

Bu çalışmanın amacı, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de faaliyet gösteren işletmelerin beklentilerini hangi düzeyde karşıladığını ortaya koymaktır. Rekabetin giderek arttığı bir dönemde işletme yönetiminde stratejik kararların alınması için muhasebe bilgilerinin de ihtiyaç doğrultusunda olması beklenmektedir. Söz konusu bilgileri kullanıcılara sunan muhasebe meslek mensuplarının eğitilmesinde en önemli yerlerden biri üniversitelerdir. İşletmelerin muhasebeden beklentilerinin karşılanabilmesi, üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılayabilecek özelliklere sahip olmasına bağlıdır. Çalışmada, Bakü'de faaliyet gösteren 405 işletmeye anket yapılmış ve elde edilen veriler SPSS 23 paket programı ile analize tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda muhasebenin bütün alanlarında üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini tam karşılamadığı tespit edilmiştir. Üniversitelerin işletme beklentilerine tam karşılık verebilmesi için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Eğitimi, İşletme Beklentileri

Abstract:

The purpose of this study is to show in which level the accounting education given at universities meet the expectations of enterprises operating in Baku, capital city of Azerbaijan. In a period of increasing competition in business management for taking strategic decisions accounting information is expected to be in line with the need. One of the most important places are universities that train professional accountants who provides such information to users. Expectations of businesses can be met on accounting depend on accounting education in universities that have qualities that can meet business expectations. In the study, a survey was conduct a questionnaire on 405 companies that are operating in Baku, and obtained data were analyzed by SPSS 23 package program. As a result of the analysis detected that in all areas of accountancy that accounting education train at universities has not been able to meet business expectations. In order for universities to respond exactly to business expectations, suggestions were presented.

Keywords: Accounting, Accounting Education, Business Expectations

---

* Bu çalışma 2018 yılında tamamlanan aynı isimli doktora tezinden türetilmiştir.

1. GİRİŞ

Günümüzde muhasebe meslek mensuplarının ürettiği bilgiler ve sağladığı yararlar göz önüne alındığında muhasebe mesleğinin etkisinin artarak devam ettiğini söyleyebiliriz. Finansal piyasalardaki değişiklikler muhasebe bilgisinin sadece işletmeler için değil kamu ve ekonomi açısından da önemli olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Muhasebe mesleği; sosyal sorumluluk kavramı gereği bilgileri uygun, doğru, tarafsız, adil ve kurallara uygun aktarmalıdır. Muhasebe meslek mensuplarının ürettiği bilgilerin toplumun bütün kesimlerini etkileyeceğinden dolayı oldukça önemlidir. Muhasebe mesleği, teknik bilgi, beceri ve donanım gerektiren bir meslektir. Bu becerilerin yanı sıra mesleği icra ederken ikilem durumlarında uyulması gereken etik ilke ve kuralların yeri de çok önemlidir.

İşletmenin amaçları doğrultusunda kararlar alınırken, kararın kapsadığı alanı karakterize eden belirli bilgilerin mevcut olması gerekir. Muhasebe kayıtları ve finansal raporlar bu veya diğer kararların temel bilgi kaynağıdır. Ancak vurgulanması gereken başka bir husus da, kayıtlar ve raporlarda yer alan rakamların ekonomik faydayı sağlayacak kararların alınmasını şartlandırmadığıdır. Yani, bu durumda analiz edilebilir hesaplamaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Böylelikle, finansal raporların analizi kayıt ve raporlama işlemlerinin kabul edilmesinde önemli etkindir. Kabul edilen kararın ne kadar faydalı olacağı muhasebe kayıtları ve finansal raporların ne kadar gerçekçi ve doğru olması ile paralellik teşkil etmektedir.

Değişen koşullar sonucunda işletmelerin muhasebeciden beklentileri artmakta ve değişmektedir. Muhasebecinin işletmelerin beklentilerine cevap verebilmesi için değişen koşullara uygun bilgi ve beceriler ile donanmaları gerekmektedir.

Muhasebe bilgisinin etkin olabilmesi için muhasebe eğitimi tüm kesimlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde olmalıdır. Muhasebe eğitimini alan öğrencilerin sürekli güncellenen değişikliklerden haberdar olmaları gerekmektedir. Burada sorumluluk öğrenciye ait olduğu kadar dersi veren üniversitelere de düşmektedir. Üniversitelerde eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden muhasebe akademisyenlerinin, değişiklikleri dikkate alması ve farkındalıklarının yüksek olması, öğrencileri, muhasebe meslek mensuplarını ve girişimcileri daha etkili ve doğru bir şekilde yönlendirecektir.

Bu çalışmanın amacı, yukarıda bahsedildiği gibi durmadan değişen ve gelişen ekonomik ortamda, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentilerine hangi düzeyde karşılık verdiğini incelemektir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmanın bu bölümünde muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılaması konusunda yapılmış araştırmalarla ilgili bilgi verilmiştir.

Hacıüstemoğlu (1990) ve Erçek (1990) imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe eğitiminden beklentilerini incelemiştir. Her iki araştırmada yönetim muhasebesinin öneminin giderek arttığı ve imalat işletmelerinde ciddi gereksinim olduğu vurgulanmaktadır. Hacıüstemoğlu (1990), üniversite ve sanayi işbirliğinin artırılması, muhasebe eğitiminde staj programlarından düzenli yararlanılması ve imalat işletmelerinde

muhasabe ve raporlama konularına ait uygulama vaka etüdü şeklinde eğitimlerin geliştirilmesi önerilerini gündeme taşımıştır.

Kaval (1990) bankaların üniversitelerde verilen muhasabe eğitiminden beklentileri konusunu araştırmıştır. Araştırma üniversitelerin eğitim-öğretim ve araştırma gibi temel iki fonksiyonunun olduğunu belirterek, bankaların beklentilerini bu iki yönde değerlendirmiştir. Öncelikle bankaların muhasabe uygulamalarında görev alacak personele hangi muhasabe bilgilerinin öğretilmesi gerektiği, daha sonra yapılan araştırma sonuçlarından bankaların yararlanabilmesi amacıyla hangi önlemlerin alınması gerektiği incelenmiştir. Banka çalışanları için mali tahlil, döviz yönetimi, menkul kıymet işlemleri, yönetim bilgi sistemleri, banka içi ve banka dışı bilgi raporlama ve diğer ilgili ihtisas bilgilerinin eğitim programlarında yer almasının önemi izah edilmiştir. Risklerin yüksek olduğu ve bilgisayar kullanımının kaçınılmaz olduğu bankalarda, nitelikli muhasabe elemanlarının önemi ifade edilmiştir. Ayrıca, bankaların kendi personellerinin muhasabe bilgi ve eğitimini büyük oranlarda kendi eğitim programları ile gidermeye çalıştığı ortaya çıkmıştır. Son olarak, lisansüstü programlarda bankaların muhasabe problemlerinin az gündeme geldiği ve bankaların da bu işbirliğinde yeterli gayret göstermediği belirtilmiştir.

Sigorta işletmelerinin muhasabe eğitiminde beklentilerini Daltaş (1990) ve Ilgaz (1990) incelemiştir. Ilgaz (1990) araştırmasında sigorta işletmelerinde çalışan personelin muhasabe bilgisinin önemini anlatmıştır. Daha sonra, sigorta işletmelerinin çalışanlarına ait veriler analiz edilmiştir. 3397 sigorta çalışanın eğitim durumu incelenmiş ve %45 lise, %30 üniversite eğitilmiş çalışanların olduğu ortaya çıkarılmıştır. Çalışanların %25'inin ise ortaokullardan mezun olduğu belirtilen çalışmada, sigorta eğitiminin ve mali yeteneklerin geliştirilmesi konularına dikkat çekilmiştir.

Muhasebe eğitiminden beklentilerini sektörel bazda inceleyen bir diğer makalede turizm işletmelerinin muhasabe eğitiminden beklentileri konusu araştırılmıştır. Yıldırım ve Tek (1990), turizm işletmelerinin de sürekli gelişen ve yüksek rekabete dayalı piyasada muhasabe bilgilerinin karar verme aşamasında önemli olduğunu belirtmiştir. Maliyet ve fiyat belirlemede konaklama, yeme-içme, seyahat ve diğer turizm faaliyetleri önemli yer tutmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi bu konuda turizm işletmeleri için hayati bilgiler üretmektedir. Çalışmada, eğitim programlarında hizmet sektörünün özellikle de turizm sektörünün gereksinimlerinin araştırılarak, muhasabe eğitiminin amaca daha iyi hizmet etmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca, genel muhasabe bilgilerinin yanı sıra turizm işletmelerinde yönetim, maliyet kontrolü, yatırım gereksinimlerini belirleme ve büyüme planları konusunda da eğitimlerin geliştirilmesi gerekli görülmektedir.

Arıkboğa (1990) inşaat projelerinde maliyet kontrolü ve muhasabe eğitiminden beklentileri araştırmıştır. Çalışmada inşaat sektöründe mühendislik kadar muhasabe bilgisinin de önemli olduğu belirtilmiş ve yeni "Maliyet mühendisliği" mesleğinin ortaya çıkmasından bahsedilmiştir. Bir diğer araştırmacı olan Şahin (1990) de, inşaat işletmelerinin muhasabe eğitiminden beklentileri konusunu ele almıştır. Sektörün genişliği ve farklı gereksinimleri olduğunu ifade etmiştir.

Çabuk (1990), dış ticaret yapan işletmelerin muhasabe eğitiminden beklentilerini araştırmıştır. Söz konusu işletmeler için döviz işlemleri, ithalat ve ihracat rejimleri, ihracat ve yatırımların teşviki, dış ticarete kullanılan belgeler ve gümrük işleri konularında eğitim verilmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir. Eğitim kurumlarında bu konuların kısmen öğretildiği

belirtilen araştırmada, şletmelerle eğitim veren kurumların şbirliğinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Uçar, Kök ve Yılmaz (1997) ř dünyasının üniversitelerden beklediği muhasebe eğitimi konusunu araştırmışlardır. Kahramanmaraş'ta faaliyet gösteren 10 sanayi şletmesine ve kendi bürosunda bağımsız çalışan 10 serbest muhasebeci mali müşavire olmak üzere toplam 20 anket yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. ř dünyası ve üniversitelerin şbirliği ve eğitim programlarında şletme beklentilerinin önemine dikkat çekilmiştir.

Fay ve Hardin (2000), muhasebe eğitiminden beklentilerin yeterli düzeyde karşılanması için muhasebe ğretim elemanlarının hangi özelliklere sahip olması konusunda araştırma yapmışlardır. Çalışmada ğretim elemanlarının konuya hakim olmaları, öğretme yetenekleri ve istekleri, muhasebe alanındaki pratik bilgileri, öğrencileri motive edebilmeleri ve sınavları adil bir şekilde değerlendirmeleri sayesinde muhasebe eğitiminden daha iyi sonuçlar alınabileceğini belirtmişlerdir.

rk ve Doğan (2001) "Muhasebe eğitiminin şletmelerin taleplerini karşılama düzeyi: Türkiye rneği" isimli çalışma yapmıştır. Kapsamlı yapılmış araştırmada Türkiye genelinde 500 büyük şletmeye ve muhasebe eğitimi veren üniversitelerdeki ilgili ğretim üyelerine anket yapılmıştır. Çeşitli muhasebe alanlarında şletme beklentilerini karşılayan ve karşılamayan niversiteleri tespit eden araştırmada, niversite-şletme ř birliğinin ve ders içeriklerinin beklentilere göre düzenlenmesinin gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Chonko ve diğerlerinin (2002) yaptığı araştırmada ise, 750 şletmeye ve niversite öğrencilerine anket yapılmıştır. Söz konusu anket araştırması ile, şletmelerin muhasebe eğitiminden beklentileri ve öğrencilerin eğitim durumlarıyla ilgili kapsamlı veriler toplayan araştırmacılar; eğitimin gelecek beklentileri karşılayacak nitelikte olması ve yeni metotlarla verilen derslerin öğrencilere daha çekici gelmesi konularında bulgular tespit etmişlerdir.

Aydın (2007) "Muhasebe Eğitiminin şletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin llmesi ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans araştırması yapmıştır. Çalışma Kütahya, İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir, Isparta, Çorum, Aydın, Ordu, Hatay, Rize, Tekirdağ, Osmaniye, Kırklareli, Denizli illerinde faaliyette bulunan 110 meslek mensubunun katılımıyla yapılmış ve şletme beklentilerinin karşılandığı tespit edilmiştir.

Altın (2009) "Muhasebe Eğitiminin şletme Beklentilerini Karşılama Düzeyinin llmesi ve Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans çalışması yapmıştır. Araştırmada Aksaray ilinde bulunan 104 şletmeye anket yapılmıştır. Farklı muhasebe alanlarına göre şletme beklentilerini ve algılarını analiz edilen çalışmada genellikle beklentilerin karşılandığı sonucuna varılmıştır.

Başer (2010) "Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi ve ř Dünyasının Beklentilerine Göre Yapılandırılması" konusunda yüksek lisans çalışması yapmıştır. Araştırmada Ankara'da bulunan KOBİ kenti OSTİM Sanayi Bölgesi ve çevresindeki 650 şletme ele alınmış ve muhasebe eğitiminin geliştirilmesi için gerekli öneriler sunulmuştur.

İbiş ve elikdemir (2011), bankacılık sektörünün muhasebe eğitiminden beklentileri konusunda araştırma yapmışlardır. Çalışmada 32 bankanın muhasebeden sorumlu müdür

yardımcılarına anket yapılmıştır. Sonuç olarak, teorik bilgilerle ilgili beklentilerin karşılandığı ve pratik eğitimin geliştirilmesi için üniversite ve bankaların iş birliği yapması gerektiği belirtilmiştir.

Delikanlı (2011) “Banka Dışı Kuruluşlarda Günlük Finansal Raporlama Faaliyetlerinin Kapsamı, Organizasyonel Yapısı ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler” isimli bir çalışma yapmıştır. Söz konusu kuruluşların kamuya hesap verme yükümlülüğü ve finansal raporlama uygulamalarının TMS/UMS ve TFRS/UFRS gerçekleştirmek zorunda olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, üniversitelerde uluslararası standartları konu edinen seçmeli derslerin konulması beklentisi tespit edilmiştir.

Demir ve Yürekli (2011) “Yeni Nesil Üretim ve Hizmet Sektörünün Muhasebe Eğitiminden Beklentileri” isimli çalışma yapmıştır. Araştırmada Denizli Yöresinde faaliyet gösteren 58 işletmeye anket yapılmıştır. Sonuç olarak, Türkiye’deki üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılar düzeyde olmadığı tespit edilmiş ve öneriler verilmiştir.

Bal, Koçyiğit ve Öztürk (2011) “Konaklama Sektörünün Muhasebe Eğitiminden Beklentileri ve Ankara’daki 5 Yıldızlı Otellerde Uygulama” isimli çalışma yapmıştır. Ankara’da faaliyet gösteren 5 yıldızlı otelleri kapsayan araştırmada, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Acar (2011) “İnşaat Sektörü ve Muhasebe Bilgi Sistemi Bağlamında Muhasebe Meslek Mensuplarından ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler” isimli çalışma yapmıştır. Araştırma zamanı yapılan anket sonuçlarına göre, katılımcıların %88’i muhasebe elemanlarının bir inşaat şantiyesinde kendisi ile bağlantılı tüm departmanlarda çalışmış olması ve tecrübe kazanmasını gerekli görmektedir.

Yıldız ve Durak (2011) “Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresinde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi” isimli bir makale yazmıştır. Araştırmada Kırklareli Yöresinde faaliyet gösteren 50 işletmeden elde edilen veriler analiz edilerek, Türkiye’de üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin, işletmelerin taleplerini tam olarak karşılar düzeyde olmadığına ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Güney ve Dızman (2015), muhasebe meslek mensuplarının işletme beklentilerini karşılama düzeyi konusunda çalışma yapmışlardır. Çalışmada Erzincan ili sınırlarında faaliyet gösteren 61 işletmeye anket uygulanmış ve sonuçlar incelenmiştir. Araştırma bulgularında, işletmelerin muhasebe eğitiminin belirli konuları bazında beklentilerinin karşılanma düzeyleri tespit edilmiştir.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Kapsamı ve Hipotezleri

Globalleşen dünyamızda işletmelerin çevrelerinde meydana gelen değişikliklere bağlı olarak sürekli olarak yenilenmek zorunda olmaları, onların yoğun rekabet ortamında başarılı bir biçimde faaliyet gösterebilmelerinin temel şartlarından biridir. Bu değişim, işletmelerin gerek alt yapısı, gerekse beklentileri doğrultusunda gerçekleşmektedir. Bu nedenle, söz konusu bir değişim neticesinde ortaya çıkması muhtemel yeni beklentiler işletmenin diğer fonksiyonları ile birlikte özellikle muhasebe fonksiyonunu yakından etkilemektedir. Özellikle

işletmenin üniversitelerde verilen muhasebe eğitime yönelik beklentilerinin tespit edilmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi oldukça büyük önem arz etmektedir.

Bu araştırmada, üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin, Bakü'de faaliyet gösteren işletmelerin beklentilerini karşılama düzeyinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma Azerbaycan'ın başkenti Bakü şehrinde 01.12.2017 – 31.03.2018 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmada çalışanların muhasebe bilgilerini ölçmeye yönelik, dokuz farklı muhasebe alanına ilişkin bilgiler ölçek olarak kullanılmış olup, Bakü'de bulunan işletme yöneticileri ve muhasebecilerine uygulanmıştır.

Araştırmanın amacına ulaşabilmek için on temel hipotez geliştirilmiş ve bu hipotezler test edilmiştir. Araştırmanın temel amacı, işletmelerde çalışan muhasebe personelinin muhasebe bilgisinin, işletme beklentilerini karşılayıp karşılamadığının tespit edilmesidir. Bu nedenle, muhasebe personelinin dokuz farklı muhasebe alanına ilişkin bilgi düzeylerini, işletme yöneticilerinin beklenti ve algılamalarını ölçen bir ölçek ele alınmış ve araştırma hipotezleri bu esas üzerine aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H1: Muhasebe personelinin genel muhasebe bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H2: Muhasebe personelinin şirketler muhasebesi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H3: Muhasebe personelinin maliyet muhasebesi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H4: Muhasebe personelinin yönetim muhasebesi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H5: Muhasebe personelinin denetim muhasebesi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H6: Muhasebe personelinin mali tablolarla ilgili bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H7: Muhasebe personelinin bilgisayarlı muhasebe bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H8: Muhasebe personelinin uluslararası muhasebe bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H9: Muhasebe personelinin vergi sistemi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında fark vardır.

H10: İşletmenin faaliyet gösterdiği sektör ile işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında oluşan matematiksel farklar arasında anlamlı bir fark vardır.

3.2. Veri Seti ve Yöntem

Üniversitelerde verilen muhasebe eğitime ilişkin işletme beklentilerini ve algılarını ölçmeyi planlayan bu araştırmanın ana kütlesini, Azerbaycan Cumhuriyeti Bakü ilinde bulunan toplam 78482 işletme oluşturmaktadır (Azerbaycan Respublikası Devlet Statistika Komitesi, 2017:6). Evrenin 78 bin işletmeden fazla olması, örneklem sayısının 384 işletme olmasını gerektirmektedir (Serekan, Bougie, 2016: 264). Çalışmada basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 500 işletmeye yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulanması hedeflenmiş ve yapılan saha çalışması sonucunda 405 kullanılabilir anket elde edilmiştir. Örneklem sayısı yeter sayıyı geçtiğinden, evrenle ilgili bilgiler "üretmek" anlamlı olacaktır.

Anket forumu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, işletmelerle ilgili genel bilgi almak amacıyla 8 tanımlayıcı soru sorulmuştur. İkinci bölümde, üniversitelerde verilen

muhasabe eğitiminin işletme beklentilerini karşılama düzeyini ölçmek amacıyla, her biri 2 sorudan oluşan 9 farklı muhasabe alanına ilişkin işletme yöneticilerinin, muhasabe personelinin bilgisine ait beklentisini belirleyecek 18 soru yer almıştır. Üçüncü bölümde ise, üniversitelerde muhasabe eğitimi almış personel ve personel adaylarında işletmelerin algı düzeyini ölçmek amacıyla, her biri 2 sorudan oluşan 9 farklı muhasabe alanına ilişkin işletme yöneticilerinin, muhasabe personelinin bilgisine ait algısını belirleyecek 18 soru yer almıştır. Sonuç olarak anket, işletmenin genel profiline yönelik sorulan 8 soru ve işletme yöneticilerinin beklenti ve algılamalarına yönelik sorulan 18'er soru olmak üzere, toplamda 44 adet sorudan oluşmaktadır.

Anket soruları, cevaplama oranını arttıracak şekilde düşünülerek işletme yöneticilerinin kolay anlayabilecekleri şekilde düzenlenmiş ve basit ifadeler kullanılmıştır. Beklenti ve algılama sorularında Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu sorulara ilişkin anket formunda, "1 kesinlikle katılmıyorum ve 5 kesinlikle katılıyorum" olmak koşuluyla, işletmelerin beklenti düzeyine göre işaretleyebilecekleri 1'den 5'e kadar 5 ayrı kutucuk yer almaktadır.

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 23.0 (Statistical Program for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırma hipotezlerini test etmek için öncelikle ankette yer alan sorular arasındaki iç tutarlılığın ölçülmesi ve ölçeğin (anket formunda yer alan soruların genelini) güvenilirlik düzeyinin belirlenmesi amacıyla güvenilirlik testi yapılmıştır. Beklenti- algılama skorları hesaplandıktan sonra araştırma hipotezlerine göre oluşturulan değişkenler arasında ikili ve çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Bunun için ilgili değişkenlerin normal dağılımlı olup olmadığı sınıanmış, değişkenler normal dağılımlı olmadığından ikili ve çoklu karşılaştırmalar için parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. İkili karşılaştırmalarda "Wilcoxon Eşleşik-Çift İşaretli Sıralar Testi" ve çoklu karşılaştırmalarda ise "Kruskal-Wallis Tek Yönlü Varyans Analizi" kullanılmıştır. Diğer veriler için frekans, yüzde ve aritmetik ortalamalar verilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmaya seçilen örneklemden toplanan veriler için sırasıyla, cevaplayanların profilini belirlemeyi amaçlayan ve anketin birinci bölümünü oluşturan sorulara ilişkin değerlendirmelere yer verilmiş, daha sonra anketin ikinci bölümünde yer alan ve işletmelerin beklentilerini ve algılamalarını ölçmeyi amaçlayan ölçeğin değerlendirilmesine geçilmiştir.

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmada cevaplayanların geniş bir yelpazeden elde edilmesine özen gösterilmiş ve özelliklere ilişkin kategoriler geniş bir aralıkta tutulmuştur. İşletme profili olarak; sektör, hukuki yapı, çalışan personel sayısı, çalışan muhasabe personeli sayısı, katılımcının işletmedeki pozisyonu, işletmenin hangi dönemde kurulduğu, mesleki gelişmeleri hangi kaynaktan izlediği ve muhasabe elemanlarının hangi işleri yaptığı gibi değişkenler temel alınmıştır.

Tablo 1. İşletme Profiline İlişkin İstatistikler

		Frekans	Yüzde
<i>İşletmelerin Sektöre Göre Dağılımı</i>	Üretim	207	51
	Hizmet	135	34
	Ticaret	42	10
	Diğer	18	5
<i>İşletmelerin Hukuki Yapısı</i>	Tek Kişi İşletme	51	13
	Holding	18	4

	Adi Ortaklık	10	3
	Limited Şirket	297	74
	Anonim Şirket	25	6
<i>İşletmede Toplam Çalışan Sayısı</i>	1-9 kişi	26	7
	10-29 kişi	121	30
	30-49 kişi	122	30
	50-99 kişi	70	17
	100 ve üzeri kişi	64	16
<i>İşletmede Çalışan Toplam Muhasebeci Sayısı</i>	1 kişi	57	14
	2 kişi	34	9
	3 kişi	219	55
	4 kişi	28	7
	5 ve üzeri kişi	62	15
<i>Katılımcının İşletmedeki Pozisyonu</i>	İşletme sahibi	76	19
	Genel Müdür	78	20
	Müdür Yardımcısı	66	16
	Muhasebe Müdürü	146	36
	Diğer	37	9
<i>İşletmenin Kuruluş Dönemi</i>	1995 öncesi	27	7
	1995-1999	9	2
	2000-2004	105	26
	2005-2009	89	22
	2010-2014	145	36
	2015 ve sonrası	27	7

Araştırmaya katılan işletmelerin genel profili ile ilgili bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. İşletmelerin sektöre göre dağılımına bakıldığında, araştırmaya dahil olan işletmelerin çoğunluğunun (%51) üretim işletmeleri olduğu görülmektedir. İşletmelerin hukuki yapısına göre dağılımında, Limited Şirketlerin (%74) ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. İşletmelerin çalışan sayılarına göre dağılımına bakıldığında, 1-9 aralığında çalışana sahip işletmelerin en az (%7) olduğu, 30-49 aralığında çalışana sahip işletmelerin ise çoğunlukta olduğu görülmektedir. İşletmelerdeki muhasebe çalışanlarıyla ilgili verilerde çoğunluk (%55), “3 kişi” seçeneğindedir. Katılımcıların işletmedeki pozisyonlarına bakıldığında ise, “Muhasebe Müdürü”nün (%36) diğerlerine göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Son olarak, işletmenin kuruluş döneminin genellikle 2000 ve sonrasında olduğu görülmekte, bu ise ülkedeki hızlı gelişim dönemi ile aynı yıllara tekabül etmektedir.

İşletme profili ile ilgili son iki soru ise, işletmelerin mesleki gelişmelerini hangi kaynaklardan izledikleri ve muhasebe elemanlarını hangi işlerde istihdam etmesi konularında olmuştur. Katılımcıların bu sorulara yanıtları çoklu cevap şeklinde alınmış ve elde edilen istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. İşletme Profiline İlişkin İstatistikler

		Frekans	Cevap Yüzdesi	İşletme Yüzdesi
<i>Mesleki Gelişmelerin İzlendiği Kaynaklar</i>	Meslek odalarının bültenleri	89	7	22
	Seminer ve kurslara katılım	322	27	80
	Yayınlanmış eserler	329	27	81
	İnternet	357	30	88
	Diğer	101	8	25
<i>Muhasebe Elemanlarının İşletmede Yaptığı İşler</i>	Ön Muhasebe	343	17	85
	Finansal Rapor Hazırlama	360	18	89
	Satın Alma İşlemleri	240	12	59

Resmi İşlemleri Takip	141	7	35
Stok	259	13	64
Tahsilat ve Ödeme	295	15	73
İşletme İçi Denetim	75	4	19
Maliyet Hesaplama	282	14	70

Tablo 2'ye göre "Mesleki Gelişmelerin İzlendiği Kaynaklar" adlı soruyu 405 işletme toplamda 1198 şık ile cevaplamıştır. Meslek odalarının (%7) ve diğer kaynakların (%8) mesleki gelişmelerle ilgili işletmeleri bilgilendirme konusunda geride kaldığı görülmektedir. Çoklu cevaplar üzerinden baktığımızda da meslek odalarının (%22) ve diğer kaynakların (%25) gelişmelerin izlenmesi açısından işletmeler tarafından az kullanıldığı veya yetersiz kaldıkları sonucuna varılmaktadır. İnternet (%88), yayınlanmış eserler (%81) ve kurslara katılım (%80) yolu ile mesleki gelişmelerin öğrenilmesinin, işletmeler tarafından ciddi farkla oldukça tercih edildiği görülmektedir.

"Muhasebe Elemanlarının İşletmede Yaptığı İşler" adlı soruya ise 405 işletme toplamda 1995 şık ile cevap vermiştir. Sonuçlara göre, işletme içi denetim (%4) ve resmi işlerin takibi (%7) işlemleri diğerlerine göre daha az yaptırılmaktadır. Ön muhasebe, finansal rapor hazırlama, satın alma işlemleri, stok, tahsilat ve ödeme ve maliyet hesaplama faaliyetlerine ise yaklaşık olarak aynı düzeyde gereksinim duyulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, faaliyetler içinde en yüksek yüzdeyi finansal raporların hazırlanması (%89) ve ön muhasebe (%85) faaliyetlerinin aldığı görülmektedir. İşletme içi denetim (%19) faaliyeti ise en az yaptırılan faaliyet olarak belirlenmiştir.

4.2. Skorların Hesaplanması ve İstatistiksel Analizler

İstatistiksel analizlere başlamadan önce, üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılama düzeyini ölçmek amacıyla elde edilen verilerin güvenilir olduğundan emin olunmalıdır. Bunun için öncelikle güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi kapsamında Alpha modeli kullanılmıştır. Cronbach's Alpha katsayısı, sorular arası korelasyona bağlı uyum değeridir. Bu değer 0 ve 1 arasında değişmektedir. Cronbach's Alpha değerinin 0.70 ve üzerinde olması, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2008: 94).

İşletme beklentisi ve işletme algılamasını ölçmeğe ilişkin 18'er sorudan oluşan toplam 36 soruya verilen cevaplar kullanılarak güvenilirlik testi gerçekleştirilmiştir. Test sonucunda Cronbach's Alpha değeri 0.869 bulunmuştur. Bu değer verilerin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anketin uygulandığı işletmelerde çalışan muhasebe personelinin muhasebe bilgisi ile ilgili beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığının anlaşılması için ilk olarak, işletme yöneticileri ve muhasebecilerinin bu konudaki beklentileri ve algılamaları ölçülmeye çalışılmıştır. Beklentiler ve algılamalar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlılığı test edildikten sonra ölçülen beklentilerin algılamalardan düşük olması durumunda ($B < A$) beklentilerin fazlası ile karşılandığı, eşit olması durumunda ($B = A$) beklentilerin tam olarak karşılandığı ve yüksek olması durumunda ($B > A$) ise algıların beklentileri karşılamadığı sonucuna varılacaktır. Bu amaçla dokuz farklı muhasebe alanına ilişkin olarak, anketin ikinci bölümünde yer alan beklenti sorularına ait ortalamalar ile yine anketin üçüncü bölümde yer alan algılama sorularına ait ortalamalar hesaplanmıştır. Bir sonraki adımda ise, bu ortalamalar arasındaki

matematiksel farklar alınmış ve her bir muhasebe alanına ait tek bir ortalama fark bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Muhasebe Eğitimine İlişkin Beklenti ve Algıların Skorları

Alanlar	N	Beklenti (B)	Algılama (A)	B-A	Ort (B-A)
Genel Muhasebe	405	4.124	3.332	0.792	1.389
	405	4.659	2.674	1.985	
Şirketler Muhasebesi	405	3.667	2.583	1.084	1.511
	405	4.577	2.639	1.938	
Maliyet Muhasebesi	405	4.484	2.533	1.951	2.077
	405	4.573	2.370	2.202	
Yönetim Muhasebesi	405	3.889	2.359	1.530	1.807
	405	3.862	1.778	2.084	
Muhasebe Denetimi	405	3.543	2.259	1.284	1.195
	405	3.338	2.232	1.106	
Mali Tabloların Analizi	405	4.064	2.111	1.953	1.925
	405	3.678	1.782	1.896	
Bilgisayarlı Muhasebe	405	4.654	3.432	1.222	1.273
	405	3.817	2.494	1.323	
Uluslararası Muhasebe	405	3.677	2.311	1.365	1.381
	405	3.970	2.573	1.398	
Vergi Sistemi	405	4.052	3.249	0.802	0.741
	405	4.104	3.425	0.679	

Tablo 3'e bakıldığında öncelikle, tüm muhasebe alanları ile ilgili beklentilerin algılamalardan büyük olduğu ($B > A$), yani tüm farkların pozitif olduğu belirlenmiştir. Bu ise, söz konusu muhasebe alanlarında muhasebe eğitimi ile ilgili algıların muhasebe eğitiminden beklentilerin tam karşılamadığı sonucuna varılması için esas oluşturmaktadır. En büyük farkla, maliyet muhasebesi alanında beklentilerin karşılanamadığı belirlenmiştir. Hesaplanan bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için ileride uygun istatistik analizler yapılarak buradaki bulgulara kesinlik kazandırılmıştır.

İstatistiki testler temel olarak "parametrik testler" ve "parametrik olmayan testler" olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır (Serekan, Bougie, 2016). Araştırma sonucunda elde edilen verilerin bu testlerden hangisine uygun olduğunu belirlemek için, ilgili değişkenlere normallik testi yapılmıştır. Tablo 4'te muhasebe eğitimi ile ilgili işletmelerin beklenti ve algılamalarına dair gerçekleştirilen normallik testlerinin sonuçlarına yer verilmiştir. İlgili değişkenlerin normalliğini test ederken kullanılan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H_0 : %95 güvenle veriler normal dağılımlıdır.

H_1 : %95 güvenle veriler normal dağılımlı değildir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi, "Kolmogorov-Smirnov" ve "Shapiro-Wilk" gibi iki farklı test metodu kullanılmıştır. Burada her iki testin "Sig." değerleri (p-değerleri) 0.05'ten küçük olduğu için tüm beklenti ve algı değişkenleri için H_0 hipotezi reddedilir. Yani her iki test sonuçlarına göre, tüm beklenti ve algı değişkenlerinin %95 güvenle normal dağılımlı olmadığı sonucuna varılır. Sosyal bilimlerde normal dağılımın olmaması beklenen bir durumdur.

Tablo 4. Normallik Testi

Alanlar	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p-değeri	İstatistik	sd	p-değeri

Beklentiler	<i>Genel Muhasebe</i>	0.385	405	0.000	0.624	405	0.000
	<i>Şirketler Muhasebesi</i>	0.231	405	0.000	0.879	405	0.000
	<i>Maliyet Muhasebesi</i>	0.295	405	0.000	0.706	405	0.000
	<i>Yönetim Muhasebesi</i>	0.321	405	0.000	0.794	405	0.000
	<i>Muhasebe Denetimi</i>	0.279	405	0.000	0.756	405	0.000
	<i>Mali Tabloların Analizi</i>	0.398	405	0.000	0.618	405	0.000
	<i>Bilgisayarlı Muhasebe</i>	0.387	405	0.000	0.643	405	0.000
	<i>Uluslararası Muhasebe</i>	0.384	405	0.000	0.737	405	0.000
	<i>Vergi Sistemi</i>	0.361	405	0.000	0.683	405	0.000
Algılamalar	<i>Genel Muhasebe</i>	0.325	405	0.000	0.799	405	0.000
	<i>Şirketler Muhasebesi</i>	0.342	405	0.000	0.767	405	0.000
	<i>Maliyet Muhasebesi</i>	0.358	405	0.000	0.692	405	0.000
	<i>Yönetim Muhasebesi</i>	0.352	405	0.000	0.666	405	0.000
	<i>Muhasebe Denetimi</i>	0.388	405	0.000	0.758	405	0.000
	<i>Mali Tabloların Analizi</i>	0.356	405	0.000	0.731	405	0.000
	<i>Bilgisayarlı Muhasebe</i>	0.311	405	0.000	0.816	405	0.000
	<i>Uluslararası Muhasebe</i>	0.399	405	0.000	0.643	405	0.000
	<i>Vergi Sistemi</i>	0.305	405	0.000	0.827	405	0.000

Normallik testi ile verilerin normal dağılımlı olmadığı sonucuna varılmış olup, bu sebeple verilerin istatistiki analizlerinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Parametrik olmayan istatistik testlerden ilk olarak Wilcoxon Eşlenik Çift İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Bu test bağımlı gruplar t-testinin parametrik olmayan alternatifidir. Wilcoxon test istatistiğinin hesaplanmasında işletmelerin muhasebe alanları ile ilgili beklenti ve algılama değerlerinin farkı alınarak sıralama işlemi yapılır. Sıra değerinin işareti, fark alındığında bulunan işaret ile değiştirilir. Her bir işletmenin beklenti ve algılama verileri arasındaki farkın miktar ve yönü bilgisi korunduğundan, bu testin diğer testlere göre daha fazla tercih edildiği söylenebilir. Wilcoxon Eşlenik Çift İşaretli Sıralar Testi ile elde edilen sonuçlar Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5. Wilcoxon Test Rank'ları

Alan beklenti ve algılamaları		N	Rank Ortalaması	Rank Toplamı
<i>Genel Muhasebe</i>	Negatif Rank	346	194.01	67128.50
	Pozitif Rank	27	97.13	2622.50
	Eşitlik	32		
	Toplam	405		
<i>Şirketler Muhasebesi</i>	Negatif Rank	358	200.21	71675.50
	Pozitif Rank	25	74.42	1860.50
	Eşitlik	22		
	Toplam	405		
<i>Maliyet Muhasebesi</i>	Negatif Rank	359	198.30	71189.50
	Pozitif Rank	21	57.17	1200.50
	Eşitlik	25		
	Toplam	405		
<i>Yönetim Muhasebesi</i>	Negatif Rank	346	195.53	67654.00
	Pozitif Rank	24	40.88	981.00
	Eşitlik	35		
	Toplam	405		
<i>Muhasebe Denetimi</i>	Negatif Rank	298	182.44	54367.00
	Pozitif Rank	37	51.70	1913.00
	Eşitlik	70		
	Toplam	405		

<i>Mali Tabloların Analizi</i>	Negatif Rank	324	192.12	62247.50
	Pozitif Rank	35	67.79	2372.50
	Eşitlik	46		
	Toplam	405		
<i>Bilgisayarlı Muhasebe</i>	Negatif Rank	311	185.68	57746.00
	Pozitif Rank	33	48.30	1594.00
	Eşitlik	61		
	Toplam	405		
<i>Uluslararası Muhasebe</i>	Negatif Rank	337	189.27	63782.50
	Pozitif Rank	25	76.82	1920.50
	Eşitlik	43		
	Toplam	405		
<i>Vergi Sistemi</i>	Negatif Rank	340	187.10	63613.00
	Pozitif Rank	27	145.00	3915.00
	Eşitlik	38		
	Toplam	405		

Not: Negatif Rank: Beklentilerin (B) Algılamalardan (A) büyük olduğu durumların (B>A) sayısını ifade eder. Pozitif Rank: Beklentilerin (B) Algılamalardan (A) küçük olduğu durumların (B<A) sayısını ifade eder. Eşitlik: Beklentilerin (B) Algılamalara (A) eşit olduğu durumların (B=A) sayısını ifade eder.

Tablo 6. Wilcoxon Test İstatistiği

Alan beklenti ve algılamaları	Z	p-değeri
<i>Genel Muhasebe</i>	-15.824	0.000
<i>Şirketler Muhasebesi</i>	-16.219	0.000
<i>Maliyet Muhasebesi</i>	-16.680	0.000
<i>Yönetim Muhasebesi</i>	-16.441	0.000
<i>Muhasebe Denetimi</i>	-14.989	0.000
<i>Mali Tabloların Analizi</i>	-15.768	0.000
<i>Bilgisayarlı Muhasebe</i>	-15.706	0.000
<i>Uluslararası Muhasebe</i>	-15.988	0.000
<i>Vergi Sistemi</i>	-15.265	0.000

Tablo 5 ve Tablo 6'da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde "Genel Muhasebe" alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -15.824 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (194.01) büyük olduğundan, H1 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin genel muhasebe bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6'da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde "Şirketler Muhasebesi" alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -16.219 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (200.21) büyük olduğundan, H2 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin şirketler muhasebesi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6'da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde "Maliyet Muhasebesi" alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -16.680 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (198.30) büyük olduğundan, H3 hipotezi kabul

edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin maliyet muhasebesi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6’da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde “Yönetim Muhasebesi” alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -16.441 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (195.53) büyük olduğundan, H4 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin yönetim muhasebesi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6’da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde “Muhasebe Denetimi” alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -16.989 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (182.44) büyük olduğundan, H5 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin muhasebe denetimi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6’da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde “Mali Tabloların Analizi” alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -15.768 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (192.12) büyük olduğundan, H6 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin mali tabloların analizi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6’da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde “Bilgisayarlı Muhasebe” alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -15.706 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (185.68) büyük olduğundan, H7 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin bilgisayarlı muhasebe bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6’da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde “Uluslararası Muhasebe” alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -15.988 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (189.27) büyük olduğundan, H8 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin uluslararası muhasebe bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiş olur.

Tablo 5 ve Tablo 6’da verilen sonuçlara dayanarak, üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi içinde “Vergi Sistemi” alanı ile ilgili işletme beklentileri ve işletme algıları arasındaki farka ilişkin yapılan teste ait z istatistiği -15.265 olup, p değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan ve Negatif Rank değeri (187.10) büyük olduğundan, H9 hipotezi kabul edilecektir. Buradan, muhasebe personelinin vergi sistemi bilgisine ilişkin işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiş olur.

Çalışmanın son hipotezi olan “İşletmenin hangi sektörde faaliyet göstermesi ile işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında oluşan matematiksel farklar arasında anlamlı bir fark vardır” şeklindeki H10 hipotezini istatistiksel olarak test etmek için “Kruskal-Wallis Tek Yönlü Varyans Analizi” kullanılmıştır. Bu test, tek yönlü varyans analizinin parametrik olmayan alternatifidir. Bu testle, işletmelerin beklenti ve algılamaları arasında

oluşan matematiksel farkların, işletmelerin faaliyet gösterdiği sektöre göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Test sonuçları Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7 ve Tablo 8’de yer alan ki-kare istatistikleri ve p değerleri incelendiğinde, muhasebe eğitimi ile ilgili sorgulanan bütün alanlara ilişkin p-değerlerinin $0.000 < 0.05$ olması sebebiyle H_{10} hipotezi kabul edilmiştir. Yani, işletme yöneticilerinin beklentileri ile algılamaları arasında oluşan matematiksel farkların, işletmelerin faaliyet gösterdikleri sektöre göre anlamlı bir farklılık gösterdiği istatistiksel olarak kabul edilmiştir.

Ayrıca Tablo 7 incelendiği zaman genel muhasebe, şirketler muhasebesi, maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi, muhasebe denetimi, mali tabloların analizi, bilgisayarlı muhasebe ve uluslararası muhasebe alanlarında üretim sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin rank ortalamasının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sadece vergi sistemi alanında ticaret sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin rank ortalamasının

Tablo 7. Kruskal Wallis Test Sonuçları

Alana Göre Beklenti ve Algılama Farkları	İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektör	N	Rank Ortalaması
<i>Genel Muhasebe</i>	Üretim	207	250.47
	Hizmet	135	132.17
	Ticaret	42	225.10
	Diğer	18	103.28
	Total	402	
<i>Şirketler Muhasebesi</i>	Üretim	207	253.36
	Hizmet	135	128.06
	Ticaret	42	235.48
	Diğer	18	76.72
	Total	402	
<i>Maliyet Muhasebesi</i>	Üretim	207	257.62
	Hizmet	135	128.25
	Ticaret	42	211.18
	Diğer	18	82.89
	Total	402	
<i>Yönetim Muhasebesi</i>	Üretim	207	238.07
	Hizmet	135	157.70
	Ticaret	42	212.06
	Diğer	18	84.75
	Total	402	
<i>Muhasebe Denetimi</i>	Üretim	207	254.77
	Hizmet	135	122.79
	Ticaret	42	235.39
	Diğer	18	100.17
	Total	402	
<i>Mali Tabloların Analizi</i>	Üretim	207	259.20
	Hizmet	135	124.61
	Ticaret	42	217.30
	Diğer	18	77.72
	Total	402	
<i>Bilgisayarlı Muhasebe</i>	Üretim	207	255.41

	Hizmet	135	119.66
	Ticaret	42	240.24
	Diğer	18	105.03
	Total	402	
	Üretim	207	260.25
<i>Uluslararası Muhasebe</i>	Hizmet	135	128.13
	Ticaret	42	199.02
	Diğer	18	81.94
	Total	402	
	Üretim	207	227.76
<i>Vergi Sistemi</i>	Hizmet	135	162.58
	Ticaret	42	229.87
	Diğer	18	125.22
	Total	402	

diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Kruskal Wallis Test İstatistikleri

Alana Göre Beklenti ve Algılama Farkları	Ki-kare	sd	p-değeri
<i>Genel Muhasebe</i>	114.492	3	.000
<i>Şirketler Muhasebesi</i>	125.299	3	.000
<i>Maliyet Muhasebesi</i>	140.520	3	.000
<i>Yönetim Muhasebesi</i>	64.133	3	.000
<i>Muhasebe Denetimi</i>	131.082	3	.000
<i>Mali Tabloların Analizi</i>	163.112	3	.000
<i>Bilgisayarlı Muhasebe</i>	152.377	3	.000
<i>Uluslararası Muhasebe</i>	149.316	3	.000
<i>Vergi Sistemi</i>	45.849	3	.000

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya piyasalarına paralel olarak son yirmi yılda Azerbaycan'da işletmelerin hızla küreselleşmesi ile geleneksel üretim tekniklerinde, hizmet kalitesinde ve alışkanlıklarında ciddi ölçüde değişimler izlenmektedir. Sürekli değişimlere kapalı kalan işletmeler "oyun dışı" kalma riskiyle karşı karşıya kalırken, yeniliklere adapte olabilen çevik işletmeler, rekabet güçlerini arttırarak piyasanın merkezinde kalmayı başarmaktadırlar. Piyasadaki rekabet avantajını elde edebilenin en uygun yolu maliyetleri minimize etmektir, bir başka ifade ile "maliyet liderliği" yapabilmektir. Maliyetlerini en düşük seviyeye çekebilen, bunu yaparken kaliteden asla taviz vermeyen ve gelecek mali planlarını doğru yapan işletmelerin sahip olacağı rekabet avantajı ile faaliyet gösterdikleri sektörde söz sahibi olması kaçınılmazdır. Sonuç olarak, piyasada eğilim belirleyen ve rekabet gücünü her zaman artıran bir organizasyona dönüşebilmek için yüksek kaliteli eğitim almış doğru ve zamanında bilgi üreten muhasebe ekibinin olmasına ihtiyaç vardır.

Muhasebe uygulamaları sonucu elde edilen bilgilerin ilgili taraflarca doğru kullanılması işletmelerin hayatta kalmaları ve gelişmeleri için çok önemlidir. Çünkü, muhasebe tarafından sunulan bilgilerle ilgilenen bilgi kullanıcıları, işletmenin önceki dönemlerine ilişkin faaliyetlerini değerlendirerek gelecek dönemlerle ilgili planlar yapabilmekte ve ciddi kararlar alabilmektedirler.

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular ve öneriler şöyle sıralanabilir:

- Azerbaycan'da neredeyse bütün işletmelerin muhasebe personelleri en az lisans mezunlarından, yani üniversite eğitiminden geçmiş insanlardan oluşmaktadır. Üniversitelerde İktisadi ve İdari Bilimlere ait bölümlerin büyük çoğunluğunda muhasebe dersleri verilmekle birlikte muhasebe bölümlerinden de çok sayıda mezunlar işletmelerde istihdam edilmektedir. Araştırmaya katılan işletmelerden yarısı üretim, diğer yarısı ise hizmet, ticaret, inşaat, eğitim, turizm gibi diğer sektörlerde faaliyet göstermektedirler. Söz konusu işletmelerin büyük kısmı limited şirket ve muhasebe personeli üç kişiye kadar olanlardan oluşmuştur. Ülke bağımsızlığının yeni elde edildiği dönemin zorlukları ile paralel olarak, 2000'li yıllar ve sonrasında kurulmuş işletmelerin sayısının ağırlıklı olduğu anlaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan işletmeler muhasebe mesleği ile ilgili yenilikleri daha çok internet ortamından ve seminerler/kurslar düzenleyen özel eğitim kurumlarından aldıklarını belirtmişlerdir. Bu veriler üniversitelerle işletmelerin iş birliğinde yaşanan kopuklukları ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, meslek odalarının bültenlerinin de diğer seçeneklere göre geride kalması, işletmelerin bilgi ihtiyaçlarının zamanında karşılanmadığı veya yetersiz karşılandığı algısını ortaya çıkarmaktadır.
- İşletmelerin muhasebe personeline hangi işleri yaptırdığı ile ilgili sorunun cevaplarından yola çıkarak, ön muhasebe ve finansal raporların hazırlanması işinin önemsendiği, işletme içi denetimin ise gereksiz veya az gerekli görüldüğü kanısına varılmıştır.
- Çalışmanın ana konusu olan işletmelerin üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi ile ilgili beklentilerine ilişkin genel muhasebe, şirketler muhasebesi, maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi, muhasebe denetimi, mali tablolar analizi, bilgisayarlı muhasebe,

uluslararası muhasebe ve vergi sistemi alanlarında ayrı ayrı veriler toplanmıştır. Muhasebe alanlarından hiçbirinin işletme beklentilerini tam karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Analiz sonucunda üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi alanlarından vergi sistemi alanı ile ilgili işletme beklentilerinin en iyi karşılandığı görülmüştür. İşletme beklentilerinin en az karşılandığı muhasebe alanı ise maliyet muhasebesi olmuştur. Bu beklentilerin işletmelerin faaliyet gösterdikleri sektörlere göre gösterdiği değişim de incelenmiştir.

- Azerbaycan'da işletmelerde "vergi odaklı muhasebe" algısı ön plana çıkmıştır. Son yıllara kadar muhasebenin "doğru bilgi üretme" fonksiyonu göz ardı edilmiştir. Çünkü, Azerbaycan'da geçmişten bugüne kadar muhasebeye yön veren yasal düzenlemeler genelde Azerbaycan Vergi Mecellesi bünyesinde olmuştur. Aynı zamanda, kamu otoritesi adına, muhasebe mesleğini şekillendiren ve yönlendiren de Azerbaycan Respublikası Vergiler Bakanlığı olmuştur. Bu sebepten ötürü muhasebe mesleğine mensup olanlar ve bir işletme sahibi veya yöneticisi tarafından, vergi mevzuatı hükümlerinin yerine getirilmesi hedef olarak belirlenmiş ve böylece muhasebenin vazife ve ödevlerinin yerine getirilmesi için bu mevzuat hükümlerine riayet etmenin kifayet edeceği düşüncesi hakim olmuştur. Doğal olarak muhasebenin temel ilkesi ve kurallarına uyulmamıştır. Bu durum, bütün meslek erbaplarının sadece vergi mevzuatında izah edilen yükümlülüklerin yerine gelmesine, onun haricindeki mesleki temel ilke ve sınırların ise yok sayılmasına sebebiyet vermiştir.
- 2015 yılında Azerbaycan ekonomisinde yaşanan devalüasyon sonrası işletmelerin kar marjında düşüş veya zararlar ortaya çıkmıştır. Rekabet gücüne sahip olmak zorunda kalan işletmeler daha iyi bir maliyet sistemi kurmak zorunda kalmışlardır. Yaşanan ekonomik olaylar işletmelerin muhasebe alanındaki özellikle de maliyet ve yönetim muhasebesi alanlarındaki ihtiyaçlarını fark ettirmiştir.
- Tüm dünyada ve özellikle de SSCB içinde yer almış ülkelerde muhasebe mesleği "katiplik mesleği" olmaktan çıkmış ve çok geniş yelpazede bir "akademik meslek" olma unvanına kavuşmuştur. Bu nedenledir ki; muhasebe mesleği, bu mesleğin gerektirdiği ilke ve standartlara uygun olarak icra etmek isteyenlerin, akademik anlamda birçok uzmanlık alanında bilgi ve beceri kazanmaları ve meslek mensubu olarak mesleğe başladıktan sonra da ortaya çıkan değişim ve gelişmelere paralel, mesleki bilgi ve becerilerini yenileyip; sürekli olarak mesleki yetkinliklerini geliştirmelerini gerekli kılan bir meslektir. Azerbaycan'da bu gelişim ihtiyacını özel eğitim kurumları yerine getirmektedir. Üniversitelerle işletmelerin işbirliğindeki zayıflık her iki tarafı kazançtan mahrum etmektedir.
- 2018 yılı Mayıs ayında Azerbaycan Muhasebe Kanunu'na düzenlemeler yapılmış ve işletmelerin muhasebe personeli için gerekli bilgi ve becerilerini denetleyen sınavların zorunluluğu getirilmiştir. Muhasebe mesleğine saygınlık ve kalite kazandırması beklenen yeni düzenleme sonrası üniversitelerdeki muhasebe eğitimi de etkilenecektir.
- Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılamadığı sonucuna varılan bu çalışmada üniversite ve iş dünyasının işbirliğinin çok zayıf olduğu ortaya çıkmıştır. Zayıf veya olmayan iş birliğinden yola çıkılarak, eğitim programları ve ders içeriklerinin işletme ihtiyacını karşılayacak düzeyde olmadığı ve işletmelerin de problemlerinin çözümünde üniversitelere yer vermediği sonucuna varılabilir.

- Araştırma bulgularından bir diğeri, üniversitelerde muhasebe eğitimi veren öğretim görevlilerinin aldıkları maaşların genel olarak, işletmelerde muhasebe personeli olarak çalışanların maaşlarından daha az olduğudur. Bu durum nitelikli akademik kadronun eğitim vermek ve akademik araştırmalar yapmak işini ikinci planda bırakıp veya hiç yapmayıp işletmelerde çalışmasına neden olabilmektedir. Böylece, üniversiteler muhasebe eğitiminde işletme beklentilerini tam karşılayamamaktadırlar. Şöyle ki, muhasebe türlerine göre değişmekle beraber, Bakü'de faaliyet gösteren işletmelerin üniversitelerde verilen muhasebe eğitimini kısmen karşılayabildiğini ifade etmektedir.
- Yapılan bu çalışmanın kısıtı sadece bir ili kapsamasıdır ve ülke genelini temsil edecek bir araştırma ile çok daha farklı sonuçlarla karşılaşma ihtimali vardır. Bütün bunların yanında teorik olarak verilen muhasebe eğitimi, kısmen işletme beklentilerini karşılamakla birlikte teorik eğitim esnasında uygulamadan uzak kalınması eğitim alan kişiler ve istihdam eden işletmeler açısından çok büyük bir eksiklik olarak görülmüştür.
- Üniversite ve diğer eğitim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılama düzeyi konusunda ilerde yapılacak çalışmalarda, işletmelerin muhasebe personellerinin eğitim durumları ve eğitim aldığı ülkelerin de anket formunda yer alması önerilebilir. Bu verilerin toplanması ve araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi, beklentilerin karşılanmasında muhasebe personelinin eğitim durumunun ve eğitim aldığı ülkenin etkisini ölçmeye imkan tanıyabilecektir.
- Genel olarak gelişmiş ülkelerde üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi işletme beklentilerini önemli ölçüde karşılamaktadır. Aynı şey gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler için ifade edilememektedir. Özellikle Azerbaycan için, SSCB sisteminden son 20 yıldır ayrılmış ve işletme bilincinin yeni oluşmuş olması nedeniyle buradaki üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin muhasebe beklentilerini karşılama düzeyinin oldukça az olduğu söylenebilir. Ancak, bu ülkedeki hızlı gelişmenin muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılama düzeyini artıracak ümit edilmektedir. Bunun için, Azerbaycan'da üniversite-işletme işbirliğine ağırlık verilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması önerilebilir.

Sonuç olarak, işletmelerin kurumsallaşması, uluslararası piyasalara ulaşması, rekabet koşullarının zorlaşması ve büyümesi ile birlikte muhasebe beklentileri artacak ve istihdam edilen personellerin uzmanlık alanları da işletme ihtiyaçlarına göre değişecektir. Sözkonusu ihtiyaçların karşılanmasında üniversitelerin öncülük yapması, işletmelerle işbirliği içinde muhasebe eğitim programlarını sürekli geliştirmesi ve ilgili bilimsel çalışmalarını işletme sorunlarının çözümüne yönelik yapması işletmelerin gelişmesine önemli destek olacaktır.

KAYNAKLAR

- Acar, V. (2011). "İnşaat Sektörü ve Muhasebe Bilgi Sistemi Bağlamında Muhasebe Meslek Mensuplarından ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler", *XXX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, (s. 257-285), Antalya: Gazi Üniversitesi
- Altın, M. (2009). *Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Düzeyinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma: Aksaray İlinde Bulunan İşletmeler Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi), Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıkboğa, D. (1990), "İnşaat Projelerinde Maliyet Kontrolü ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler". *Türkiye XI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, (s. 205-208), Antalya: İstanbul Üniversitesi
- Aydın, S. (2007). *Muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılama derecesinin ölçülmesi ve uluslararası muhasebe eğitimi standartlarına uygunluğunun değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bal, E. Ç., Koçyiğit, S. Ç. ve Öztürk, V. (2011). "Konaklama Sektörünün Muhasebe Eğitiminden Beklentileri ve Ankara'daki 5 Yıldızlı Otellerde Uygulama", *XXX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, (s. 241-255), Antalya: Gazi Üniversitesi
- Başer, H. (2010). *Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi ve İş Dünyasının Beklentilerine Göre Yapılandırılması*. (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Chonko, B., Lawrance, J., Tanner ve Roger D. (2002). "What Are They Thing? Students' Expectations And Self Assessment", *Journal of Education for Busuness*, 77/5: 271-281
- Çabuk, A. (1990), "Dış Ticaret İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *Türkiye XI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 239-244), Antalya: İstanbul Üniversitesi
- Çürük, T.,; Doğan, Z. (2001). "Muhasebe Eğitiminin İşletmelerinin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği," *ODTÜ Gelişme Dergisi*, c.28, (Sayı:34): 281-310.
- Daltaş, R. (1990). "Sigorta İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *Türkiye XI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 131-138), Antalya: İstanbul Üniversitesi
- Delikanlı, İ. U. (2011), "Banka Dışı Kuruluşlarda Günlük Finansal Raporlama Faaliyetlerinin Kapsamı, Organizasyonel Yapısı ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler", *XXX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, (s. 29-50), Antalya:
- Demir, H. ve Yürekli, E. (2011). "Yeni Nesil Üretim ve Hizmet Sektörünün Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *XXX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, (s. 101-142), Antalya: Gazi Üniversitesi
- Erçek, O. (1990), "İmalat Sektöründeki Muhasebe Uygulamasında Mevcut Durum, Raporlama Özellikleri ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler", *Türkiye XI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 59-69), Antalya: İstanbul Üniversitesi
- Fay, J. R. ve Hardin R. J. (2000). "The Qualities of a Good Accounting Professor: Student Perceptions", *Proceeding of the American Society of Business and Behavioral Sciences*, 7/1: (s. 432-437), <http://asbbs.org/>
- Güney S. ve Dızman Ş. (2015). "Muhasebe Meslek Mensuplarının İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyi, -Erzincan İli Uygulaması-", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 3, (s. 315-340)
- Hacırustemoğlu, R. (1990), "İmalat İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *Türkiye XI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 71-81), Antalya: İstanbul Üniversitesi

- İlgaz, Y. (1990), "Sigorta İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *Türkiye XI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 139-145), Antalya: İstanbul Üniversitesi
- İbiş, C. ve Çelikdemir N. Ç. (2011). "Bankacılık Sektörünün Muhasebe Eğitiminden Beklentileri". *XXX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu* (s. 1-27). Antalya: Gazi Üniversitesi
- Kaval, H. (1990), "Bankaların Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *Türkiye XI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 91-124), Antalya: İstanbul Üniversitesi
- Serekan, U., Bougie, R. (2016) *Research Methods for Business A Skill-Building Approach (Seventh edition)*, United Kingdom, John Wiley & Sons
- Sipahi B., Yurtkoru S., Çinko M. (2008). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. (2. Baskı), Beta Yayınları
- The State Statistical Committee Of The Republic Of Azerbaijan (2017), *Small And Medium Entrepreneurship In Azerbaijan (Statistical Yearbook)*, Baku, Official publication
- Uçar, M., Kök, D. ve Yılmaz, M. (1997). "İş Dünyasının Üniversitelerden Beklediği Muhasebe Eğitimi", *Türkiye XVI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 192-200), Antalya: Anadolu Üniversitesi
- Yıldırım, O. ve Tek, N. (1990). "Turizm İşletmelerinin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", *Türkiye XI. Muhasebe Sempozyumu*, (s. 153-162), Antalya: İstanbul Üniversitesi
- Yıldız, F, Durak, G. (2011). "Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi'nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*: 37-47

EXTENDED SUMMARY

The purpose of this study is to show in which level the accounting education given at universities meet the expectations of enterprises operating in Baku, capital city of Azerbaijan.

Today's businesses are rapidly changing and developing. In a period of increasing competition in business management for taking strategic decisions accounting information is expected to be in line with the need. One of the most important places are universities that train professional accountants who provides such information to users. Expectations of businesses can be met on accounting depend on accounting education in universities that have qualities that can meet business expectations.

In the study, a survey was conduct a questionnaire on 405 companies that are operating in Baku, and obtained data were analyzed by SPSS 23 package program.

As a result of the analysis detected that in all areas of accountancy that accounting education train at universities has not been able to meet business expectations. In order for universities to respond exactly to business expectations, suggestions were presented.